

ELS TORRAS, TRES GENERACIONS DE NOTARIS (1744-1849), I ELS PERGAMINS MARFÀ

Els pergamins Marfà són un conjunt de 384 pergamins que el 1979 foren cedits en dipòsit al Museu Arxiu de Santa Maria per la Sra. Lluïsa Clavell i Roca, vídua d'Antoni Marfà i Serra.

Tot consultant-los, em vaig adonar que hi havia tres importants sèries que corresponien als masos de can Tria i can Portell, del veïnat de Valldeix, i can Fogueres del Torrent, tots tres a Mataró. Recordava haver vist, en documentació referent al mas Fogueres dipositada al Museu Arxiu, que a principis del segle XIX aquesta masia i can Portell havien estat en poder d'Anton Torras i Mataró. Gràcies als meus estudis sobre masies coneixia que can Torres de Valldeix, propietat també de l'esmentat Anton Torras, antigament s'havia anomenat can Tria. Les sospites apuntaven clarament a ser un conjunt de documentació que havia estat en poder de l'esmentat Anton Torras. Ara calia donar base a les sospites.

Un primer pas era saber l'origen d'aquell conjunt de pergamins. M'explicaren que fou una trobada fortuïta feta en una casa del carrer d'Argentona, on actualment hi ha les Galeries Laietana, que havia estat comprada el 1921 pel Sr. Antoni Marfà i Serra. Cert dia, poc després de la compra, en fer obres a les golfes, obriren un fals sostre que hi havia, d'on caigué un gran bagul a sobre d'un dels operaris, el qual sembla que no en sortí molt ben parat. En obrir-lo, aparegué aquest important conjunt de pergamins.

El següent pas era saber qui havia estat propietari de l'immoble antigament. El senyor Antoni Marfà l'havia comprat a la Sra. Josefa Labori Martínez, la qual la posseïa en una meitat com a hereva del seu germà polític Casimir Boter i Torras i en l'altra com a hereva de la seva germana Carolina. Alhora, Casimir Boter la posseïa com a hereu del seu avi Desideri Torras i Golorons, que era fill d'Anton Torras i Mataró. Consultant les dades del cadastre referents a la primera meitat del segle XIX, sempre vaig trobar Desideri Torras domiciliat en aquesta casa. L'entrellat estava resolt. Sense cap mena de dubtes, es pot assegurar que els pergamins Marfà eren part de la documentació personal de Desideri Torres i Golorons, que en algun moment degué amagar el bagul en el fals sostre per por a perdre l'esmentada documentació.

Ara passaré a descriure breument la figura d'aquests Torras, incloent-hi Salvador Torras, pare d'Anton, tots tres destacats notaris de Mataró.

JAUME TORRAS i LLADÓ fou l'iniciador de la nissaga, que s'emparentà amb can Tria de Valldeix. Fill del botiguer Pere Torras, va néixer el 1688, i el 1710 es casava amb Teresa Tria, pubilla, filla de Francesc Tria, pagès de Valldeix. En el testament de Francesc Tria, fet el 1704 (1), declarà hereu en primer lloc el seu fill Salvador i en segon la dita Teresa. En morir infant Salvador, l'herència passà a Teresa. Jaume Torras, botiguer en el moment del matrimoni, es denominà negociant dos anys després, fruit de l'important patrimoni que li havia arribat per matrimoni. Can Tria era un dels masos més forts de Valldeix. Jaume Torras ocupava una posició privilegiada en el Mataró d'inicis del segle XVIII. Un dels seus fills, Jaume, era prevere beneficiat de Santa Maria. La seva muller, Teresa, moria el 1753, demanant en el testament de ser enterrada a la tomba de casa Tria de Valldeix, dins la parroquia de Santa Maria (2). En aquelles dates vivien al carrer de Na Pau. El 1764 moria Jaume. En el seu testament es cita com a pagès (3). Després de la legítima de les seves cinc filles donzelles, fa hereu el seu fill Salvador, i sinó el seu nét Anton. Jaume morí a casa del seu fill Anton, al carrer de Barcelona, on ell també habitava. Mercès al seu inventari sabem que posseïa el mas Tria, una casa al carrer de Santa Maria, xamfrà amb el carrer d'en Pujol, i dues peces de terra (4).

SALVADOR TORRAS i TRIA nasqué el 1712. El 1744, essent escrivent de professió, es casà amb Gertrudis Mataró, filla del notari Salvador Mataró. Salvador Mataró era fill de Salvador, pagès, i de Maria Saurí, que era filla del notari Salvador Saurí i néta del també notari Antoni Puig. Com es veu, el seu avi havia estat notari, la qual cosa que li degué permetre d'entrar en el món de la notaria. Alhora era propietari del mas Mataró, potser el més important de la ciutat, situat a prop de l'actual cementiri. Salvador entrà com a escrivent seu, o aprenent, i el mateix 1744, en morir el sogre, es féu càrrec de la notaria, ja que el fill hereu del notari Mataró era menor. Comença la nissaga de notaris. Salvador fou notari durant trenta-set anys, fins al 1781. Amb el ben entès que el món notarial sempre ha estat molt tancat i endogàmic, els matrimonis entre ells han sovintejat. Salvador casà una filla seva amb Miquel Lladó i Andreu, notari de Santa Maria de Palautordera, i una altra amb el també notari establert a Mataró, Francesc Poy. Testà el 1775, fent hereu el seu fill Anton (5).

ANTON TORRAS i MATARÓ nasqué el 1746, i el 1770, essent escrivent, es casà amb Maria Teresa, filla d'Aleix Golorons, mercader, i senyor de Vilardell (6). Tenia dos germans notaris, fet que segurament propicià l'esmentat matrimoni; Antoni Golorons fou notari de Mataró des del 1761 al 1773, i Pere Màrtir ho fou de Barcelona. Començà a exercir de notari el 1776, al mateix temps que el seu pare. Anton vivia al carrer de Barcelona, en la casa familiar, que amplià el 1790 en comprar la del costat. El 1800 passà a residir a Barcelona, on era escrivà de Càmera de la Real Sala del Crimen de la Real Audiència del Principat i notari fins al 1802. Precisament a inicis del 1800 assolí el títol de ciutadà honrat de Barcelona. Maria Teresa Golorons morí el 1801, fent hereu el seu marit (7). Anton es tornà a casar el 1802 amb Raymunda Trilles i Massiques, que era vídua en primeres núpcies de Salvador

Massot, ciutadà honrat de Barcelona i propietari del mas Fogueres del Torrent. En els capítols matrimonials que feren, Raymunda constituí en dot a Anton tots els seus béns (8).

En realitat l'herència del mas Fogueres, tal i com establí la sogra de Raimunda, Dna. M. Gertrudis Massot Portell i Fogueres, havia de passar als fills de Pau Reitg, pagès de Sant Pol i gendre seu, cas que els seus fills Bru i Salvador Massot morissin sense fills, la qual cosa ocorregué (9). Anton aconseguí dels hereus del dit Pau Reitg una cessió de l'heretat, i establiren una concòrdia el 1803 amb els marmessors del testament de Salvador Massot, per la qual els cònjuges Anton i Raimunda Torras es feren amb la possessió del mas Fogueres, el mas Portell (el qual tenia dret a un novè del delme de Mataró), la casa del Tersó de Santa Maria i més d'una dotzena de peces de terra (10). En aquells moments el patrimoni d'Anton era impressionant. El 1809 moria Raymunda Trilles a Barcelona, i Anton es tornava a casar amb Raimunda Molinas. El 1816 Anton renunciava a la plaça de causídic de notari de Mataró, que feia 15 anys que no ocupava (11). El 1817 moria Anton Torras a Barcelona. Tenia sis fills: Gertrudis encara donzella; Salvador era tinent coronel del regiment d'Infanteria de Bailén; Ramon fou notari de Barcelona entre 1819 i 1855; Maria Antònia de Santa Teresa era religiosa carmelita descalça de Barcelona; Maria estava casada amb Salvador Fins, comerciant; i, finalment, Desideri, que seria el seu hereu. No sé si era perquè necessitava encomanar molt la seva ànima a Déu, que féu dir 1.500 misses, tota una exageració (12).

DESIDERI TORRAS I GOLORONS nasqué el 1771. El 1796, essent escrivent, es casava amb Raimunda, filla i hereva d'Anton Coll i Viza, negociant de Mataró, tal i com es reflectí en els seus capítols matrimonials (13). El 1797 trobem Desideri com a *Capitán del extinguido Tercio de voluntarios auxiliares de la ciudad de Mataró* (14). El 1800 començà la seva tasca de notari a Mataró, seguint el despatx que deixà vacant el seu pare en marxar a Barcelona. A inicis del 1800 comprà dues cases al carrer de Sant Roc o d'Argentina, al costat de la del seu sogre, i passà a residir allí. El 1803, ja ciutadà honrat de Barcelona, el marquès d'Ayerbe, que era el propietari de la notaria de Mataró, establí en emfiteusi Desideri en una de les vuit places de notari (15). El 1804 fou diputat del comú. Persona molt activa, molt urbanitzadora de Mataró (urbanitza el carrer de Cristina a partir de 1834 i el d'Isabel a partir de 1839, en terrenys del mas Fogueres), tingué bastants problemes amb l'Ajuntament a causa de la seva prepotència. S'anà venent el patrimoni, començant el 1821 amb la venda del mas Fogueres. Tingué quatre filles, una de les quals casà amb Francesc Font, també notari.

Una mostra del seu caràcter prepotent fou el plet que mantingué amb el marquès d'Ayerbe pel pagament de la pensió anual de la notaria. Desideri deixà de pagar el 1825, i el 1832 fou obligat judicialment a pagar els endarreriments i les costes del judici. El 1833 deixà novament de pagar, i altre cop, el 1839, l'obliguen novament a fer-ho (16).

La seva filla gran Josefa es casà amb l'advocat i ciutadà honrat de Barcelona Antoni Boter i Llauder, germà de Jacint, notari de Mataró. El 1829 Desideri Torras quedà vidu, i el 1845 deixava la seva tasca de notari de Mataró, continuada pel seu gendre Antoni Boter fins al 1849, any en què morí Desideri. Féu hereu seu universal el seu nét Casimir Boter i Torras (17).

En l'inventari dels seus béns consten terres a Viladecans, fruit de l'herència de la seva madrastra Raimunda Trilles, el mas Tria a Valldeix, la casa de tres cossos al carrer d'Argentona, una altra casa al carrer d'Argentona de dos cossos, una al Camí Fondo, una a Barcelona, disset peces de terra i 26 censals (18).

Enric Subiñà i Coll

NOTES.

- 1.- Arxiu de la Corona d'Aragó (=ACA). Arxiu Notarial de Mataró (=ANM), 449, notari Martí Simon, 28 novembre 1704.
- 2.- ACA, ANM, 652, notari Josep Pintat, 28 gener 1753.
- 3.- ACA, ANM, 727, notari Esteve Font, 30 gener 1764.
- 4.- ACA, ANM, 715, notari Esteve Font, 26 març 1764.
- 5.- ACA, ANM, 727, notari Esteve Font, 4 desembre 1775.
- 6.- Vilardell era una quadra rural situada molt a prop de Sant Celoni, a la falda del Montnegre. Era centrada per la parròquia de Sant Llorenç de Vilardell, i actualment forma part de Sant Celoni.
- 7.- Arxiu Històric Comarcal de Mataró (=AHCM). Arxiu Notarial del districte de Mataró (=AN), notari Bonaventura Català, 25 febrer 1771 (publicat el 1802 per Isidre Font).
- 8.- Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (=AHPB), notari Francesc Mas, 25 febrer 1802.
- 9.- ACA, ANM, 609, notari Salvador Mataró, 5 febrer 1735.
- 10.- Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, patrimoni Massot 1, 23 desembre 1803.
- 11.- AHPB, notari Fèlix Golorons, 17 gener 1816.
- 12.- AHPB, notari Ignaci Golorons i Plana, 1 març 1716.
- 13.- ACA, ANM, notari Francesc Sagarra, 30 agost 1796.
- 14.- ACA, ANM, 989, notari Isidre Font, 22 agost 1797.
- 15.- AHCM, AN, notari Isidre Font, 12 juliol 1803.
- 16.- AHCM, AN, notari Ramon Font, 18 maig 1839.
- 17.- AHCM, AN, notari Francesc Fins, 29 gener 1849.
- 18.- AHCM, AN, notari Francesc Fins, 15 novembre 1849.

ARBRE GENEALÒGIC DELS TORRAS

